

Is aansprakelijkheid besmettelijk?

Scholen worden vaker en sneller in juridische discussies betrokken dan enkele decennia geleden, zo wordt al jaren aangenomen. Dat zijn niet alleen discussies over onderwijsrechtelijke aspecten zoals schorsing en verwijdering of beoordelingen, maar ook over de vraag of de school aansprakelijk is. Denk bijvoorbeeld aan letselschade door (gym)ongevallen of pesten en aan vermogensschade door een gesteld tekortschietende kwaliteit van het onderwijs.

In deze trend past het dat het nieuwe coronavirus SARS-CoV-2 – althans het beleid tegen de verspreiding daarvan – ook een bron is van juridische discussies op school. Enerzijds ironisch en anderzijds volledig passend bij de tegenstrijdige meningen in onze maatschappij over de ernst van het virus en de juiste wijze om hiermee om te gaan, kan de school nooit iedereen tevreden stellen. Neemt zij strikte maatregelen, dan krijgt zij verzet van ‘dezen’; is zij minder strikt, dan krijgt zij verzet van ‘genen’.

Toen het kabinet in het najaar mondkapjes adviseerde voor middelbare scholen en steeds meer scholen mondkapjes inderdaad verplicht stelden, protesteerden ouders bij het schoolgebouw en werd er een digitaal meldpunt opgericht (meldpuntmondkapjes.nl), waarop overigens niet alleen kritische reacties van ouders binnenkwamen, maar ook van leraren. Enkele scholen ontvingen aansprakelijkstellingen van ouders die tegen mondkapjes waren en er werd een stichting opgericht die nastreeft dat kinderen naar school mogen zonder beperkende maatregelen zoals mondkapjes (ikwilgewoonnaarschool.nl), en die een kort geding tegen de Staat voorbereidt. Tegelijkertijd is er een groep ouders die samen met Stichting Protect Everybody stelt dat de maatregelen op scholen juist niet ver genoeg gaan en die een strénger beleid op scholen nastreeft (veiligonderwijs.org). De groep ouders stelt dat tieners wél een rol spelen in de verspreiding van het virus. De groep startte daarom een kort geding tegen de Staat waarin zij eist dat de Staat het testadvies voor kinderen verandert, dat leerplichtambtenaren de leerplicht voorlopig niet handhaven en dat de Staat de maatregelen in het VO aanpast aan de richtlijnen van de WHO (zodat kinderen ook onderling afstand moeten houden en de mondkapjesplicht ook geldt als leerlingen in de klas zitten). In het tussenvonnis van 14 december 2020 (ECLI:NL:RBDHA:2020:12689) wees de rechter de vorderingen af met uitzondering van die tot uitbreiding van de mondkapjesplicht. De Staat moet op dat punt nadere informatie verstrekken, omdat de aangedragen redenen om de richtlijnen van de WHO op dit punt niet te volgen, de rechtbank niet overtuigen. Begin januari 2021 lieten enkele OMT-leden via de media weten dat ook zij menen dat middelbare scholieren (wel) een rol spelen in de overdracht van het virus en dat zij (wel) zijn voor het houden van afstand in het VO. Op 12 januari 2021 meldde Premier

Rutte voorts dat vo-leerlingen ‘uit voorzorg en waar dat enigszins kan anderhalve meter afstand moeten gaan houden’. Deze norm is (nog) niet in de wet vastgelegd, maar toch in het protocol ‘onderwijs tijdens corona’ opgenomen.

In het najaar werden scholen rechtstreeks aangesproken op hun mondkapjesbeleid, maar nu de mondkapjesplicht voor onderwijsinstellingen inmiddels bij wet is vastgelegd zullen scholen waarschijnlijk hierop niet meer zelf worden aangesproken. De pijlen hiertegen worden nu op de Staat gericht. Dat laat onverlet dat scholen om andere coronagerelateerde redenen nog kunnen worden geconfronteerd met een veelheid van discussies of geschillen, zoals over de op schoolniveau te bepalen sancties op het niet-dragen van een mondkapje en het handhavingsbeleid hiervan, over de vele openstaande ramen (en kou) in de klassen of ondeugdelijke ventilatie, over het schoolbeleid als een kind een keer hoest of niest, en – in de lock down – over de hoeveelheid en wijze van online onderwijs geven en de vertraging die leerlingen en studenten oplopen.

Nog steeds zal het een school waarschijnlijk niet lukken om iedereen tevreden te stellen. Voor de beoordeling van aansprakelijkheid is dat evenwel niet zo relevant. Een school heeft immers nog steeds een civielrechtelijke zorgplicht zowel jegens haar leerlingen als jegens haar werknemers. De zorgplicht voor de leerlingen bestaat enerzijds uit een inspanningsverplichting voor hun gezondheid en veiligheid, ook in tijden van corona, zodat de school zich in dat opzicht steeds zal moeten afvragen welke maatregelen – met de kennis van dat moment – mogelijk en nodig zijn. Deze zorgplicht bestaat anderzijds uit een inspanningsverplichting voor de kwaliteit van het onderwijs, zodat een school haar fysieke en online onderwijs zal moeten geven met de zorgvuldigheid die een redelijk bekwaam en redelijk handelende onderwijsinstelling onder dezelfde omstandigheden – dus gegeven de moeilijkheden die het virus meebrengt – in acht neemt. Voor de zorgplicht van de school jegens haar werknemers gelden zoals altijd alle Arbowetten en -regels – die inmiddels aan het coronavirus zijn aangepast – alsook de in art. 7:658 BW neerlegde aansprakelijkheid met omgekeerde bewijslast, waardoor een school in beginsel aansprakelijk is voor schade van haar werknemers in de uitoefening van de werkzaamheden tenzij de school aantoonbaar dat zij haar zorgplicht is nagekomen. Of de pandemie gaat leiden tot een golf aan claims kunnen we dus slechts afwachten, maar duidelijk is dat de juridische beoordeling van de inspanningen van een school – gelukkig – niet hierdoor is besmet.

Brechtje Paijmans